

Hij begon den oorlog als kolonel en is dus verscheiden „hoogeren" voorbijgestreefd, of heeft ze voorgoed zien duikelen.

Zoo werd hij in den loop van den oorlog generaal-majoor, generaal en is thans generaal en chef: opperbevelhebber van de gansche Fransche legermacht.

Bij de Aisne, in 1914, trok hij reeds de aandacht.

De Franschen werden op een gegeven oogenblik hevig aangevallen, terwijl zij poogden terug te trekken, en werden in wanorde teruggedreven.

't Was een van die kritieke momenten, waarvan een slag afhangen kan . . .

Nivelle voerde toen het bevel over het vijfde regiment artillerie, dat met het zevende legercorps samenwerkte; hij wierp zich met zijn batterijen voor het terugtrekkende leger en bracht de vervolgers tot staan.

Dat gaf hem de reputatie van moed, durf, beslistheid.

Later, bij Verdun, in maandenlangen strijd, toen de Duitschers die vesting bijna op een steenworp naderden, bleek wat men aan hem had ook in 't meer taai, en „stille" werk; wat hij waard was als strateeg en tacticus.

Bij het leger staat Nivelle in hooge achting.

Hij is de man, vertrouwt de gewone soldaat, die eindelijk den vijand van den vaderlandschen bodem verdrijven zal en aan Frankrijk rust, veiligheid en vrede zal wedergeven.

Allerlei legenden gaan omtrent hem rond.

Zoo gelooft de „verlichte" Franschman vast en zeker aan eenige „geheimzinnige macht" — noem die dan toeval, noodlot, of hoe ook — waardoor Nivelle onkwetsbaar is!

Nu, als opperbevelhebber, komt hij vanzelf niet meer in de vuurlinie.

Maar in de eerste maanden van den krijg, zijn de granaten honderdmaal voor en achter, bij en boven hem gesprongen: *hij* heeft er nog nooit een schrammetje van gehad.

Hij is dus een zondagskind van de fortuin, oordeelt de soldaat.

En met te meer gerustheid begeeft hij zich onder zulk een generaal in 't vuur . . . ach! men moet tenslotte ergens in gelooven, al zou 't maar zijn in het goede gesternte van zijn chef!

„Populair" in den zin van „getapt" is hij nu juist niet. Zijn afkomst, uit de hoogere kringen der „bourgeoisie," heeft reeds er toe bijgedragen om hem te maken tot een echt type van den regentzoon: geschapen om zijn wil aan anderen op te leggen en als leider op te treden.

Joffre was afkomstig uit een heel gewone boeren-familie, — Nivelle uit de zoogenaamd „betere kringen," die zelfs in het democratische Frankrijk toch altijd een gevoel van superioriteit hebben overgehouden en dat, onwillens en onbewust vaak, tóonen ook.

Hij treedt op als de man, die het *te zeggen heeft* . . . als 't ook is.

Niet zelden boezemt hij vrees in, de man met het koele hoofd, den ijzeren wil en het onwrikbare gelaat.

Toch is hij óók weer de man van onkreukbare rechtvaardigheid en *hiervan* zijn in 't Fransche leger hoog en laag overtuigd: lof en blaam, bevordering of straf, generaal Nivelle kent ze toe eenig en alleen *naar verdienste*.

Waarom nu toch wel Joffre door Nivelle vervangen is?

Er is slechts naar te gissen; geen officiële of officieuze gegevens staan ons ten dienste.

Slechts deze ééne aanduiding vonden we:

Joffre is de man van het defensief, in de „knabbel-methode" onovertroffen.

Nivelle daarentegen „hakt zich een weg naar de overwinning;" hij is de profeet van het grootsche offensief . . .

Maar de doorbraak is er nog niét.

En intusschen schijnt het voetstuk, waarop Nivelle staat, ook al te wankelen.

Thans is generaal Pétain „naast hem" gekomen. Wie nu eigenlijk opperbevelhebber is? De tijd zal het leeren!

P. Br.

Bosboom-herdenking.

In 1912 werd de belangrijke penarbeid van Anna Louise Geertruida Bosboom-Toussaint herdacht en in het gebouw der Rijks-Universiteitsbibliotheek te Utrecht gaf een tentoonstelling van wat met dien arbeid der gevierde schrijfster in betrekking staat, een goed beeld van zijn beteekenis voor ons volksleven, speciaal voor de letterkunde.

Thans geldt de hulde haar man, Johannes Bosboom, den beroemden schilder. Reeds werd in tegenwoordigheid van den Minister van Oorlog en andere leden der familie Bosboom een gedenksteen onthuld in het huis, waar vroeger het geboortehuis van den schilder stond. Dr. Jan Veth hield daarbij een huldigungsrede, en een kleindochter van den Minister onthulde den steen, die te lezen geeft:

18 FEBRUARI 1917.

HIER STOND HET GEBORTEHUIS

VAN

JOHANNES BOSBOOM

EEN DER GROOTSTE KUNSTENAARS

VAN ZIJN TIJD.

Minister Bosboom sprak bij die plechtigheid o.m. over Bosbooms kinderlijke natuur. Dit klopt.

Kunstenaars hebben iets kinderlijks — hun voelen van schoonheid, hun emoties door de schoonheid, geven iets kinderlijk-gelukkig — en is het geluk wel te beredeneeren, te ontleden? Is het niet zoo, dat het uit is met ons geluk, als iemand heeft gezegd, zoo we het beginnen te zien als een begrensd geheel tegen den donkeren achtergrond van het leven, van eigen leven zoowel als van het wereldleven om ons?

Kristalhelder water is door z'n onzichtbaarheid immers zoo helder. Door zijn klaarheid onzichtbaar.

In één der kunstbeschouwingen over den artist Bosboom wordt gezegd, dat wat Rodin schrijft over de Fransche kathedralen, over de mysterieuze schemering daarin, over het mooie binnenvallen van het licht denken doet aan den grooten Haagschen schilder. En we verwachten, dat Marius en Martin in de lichtdrukken, die komen en waarbij groepeeren en het aangeven van chronologische orde heel wat tijd en talent hebben geëischt, ons geven zullen een geheel, voor de kennis van den artistieken arbeid van Bosboom onmisbaar.

In het voorbericht staat of komt te staan:

Bij het volgen van Bosbooms ontwikkeling als schilder hebben wij getracht aan te toonen, dat zijn kunst vrij was van die Protestantische beginselen zijner beroemde echtgenoot, waarvan de geschiedenis herhaaldelijk den invloed in de werken van den grooten meester heeft meenen te zien.

Tot welke conclusie zal men dan moeten komen?

Een artist moet — hierover zal wel geen verschil van meening bestaan — emoties gehad hebben. En de emotie geeft zeker wel het origineele aan het kunstwerk — het individueele.

De ontroering van den artist moet in gedicht en tekening en beeld spreken. Er moet een bepaald effect bereikt. Anders is het kunstwerk op z'n best een trouwe foto, die wel mooi kan zijn, maar toch niets eigens van den maker toont, tenzij de „kunst" van weten te plaatsen, te belichten, te groepeeren. Maar de fotograaf laat dan ook meer niet van hem zien.

Het eigenlijke werk doet het licht, doet het toestel, doet wat techniek.

Maar de artist geeft zich zelve in z'n werk; zijn innerlijk voelen. Zijn gedachten. Hij gunt u den kijk in z'n ziel of nog liever, hij *moet* zich uiten en is noodwendig, omdat

hij artist is, iemand, die op zich aan moet laten komen de kritiek van kijkers en hoorders, van bewonderaars en verachters, van groote en kleine zielen.

Hij leeft niet in een glazen huis — hij is zelf een glazen huis.

E. Korevaar—Hesseling illustreert haar emotie-beschouwingen met een sprekend voorbeeld.

Een schilder ziet een bedevaart voorbij komen. Zijn indruk zal nu tweeledig zijn. Ten eerste zal de devotie hem treffen, die hij op de verschillende gezichten der pelgrims leest, of de onverschilligheid, die andere bedevaartgangers kenmerkt. 't Kan ook wezen, dat 't zien van de pelgrimstocht hem zelf in een religieuze stemming brengt.

Tegelijk zal die schilder echter diep getroffen worden door 't schallende rood van een vaandel of door 't fluweelige bruin van de monnikspijen. Men zal inzien, dat de laatste groep van indrukken met daarmee gepaard gaande emoties van een geheel andere soort is dan de eerste. —

Is nu Bosbooms kunst geestelijk? Of niet! Vrij van die Protestantsche beginselen zijner beroemde echtgenoot, waarvan de geschiedenis herhaaldelijk den invloed in de werken van den grooten meester heeft meenen te zien of die beginselen mede huldigend?!

Is er een verband tusschen de werken van Mevrouw Bosboom en haar man van anderen dan materiëlen aard of niet?

Voorshands blijven we nog in dit verband gelooven. Mag misschien niet gedacht aan een inspiratie door de romanstof der schrijfster bij den meester-schilder — wat ook beweerd is — het milieu der artistieke werken van dezen spreekt toch o. i. ook mee.

En men kan alle geestelijke emotie wel negeeren met een materialistische kunstbeschouwing, maar — zoo men zich dan hierin ook als criticus vergist, heeft men aangerand het majestueuze der kunst zelve, en dit staat gelijk met een volkomen opheffen der persoonlijkheid van den kunstenaar wat zooveel te erger is in een tijd, waarin op deze persoonlijkheid schier zonder uitzondering de meeste, om niet te zeggen alle nadruk gelegd wordt.

Bosboom is de schilder der kerkinterieurs. Op z'n studiereizen heeft hij veel kerkgebouwen waargenomen en wat hij weergaf op zijn doeken getuigt van ernst en devotie. Er ligt een stille wijding over het grootsche, dat hij penseelde, en zijn menschen, behaaglijk gegroept tusschen de pilaren der heiligdommen of eenzaam gezet op de ruime vloeren, roepen een stemming van eerbiedenis wakker. Alles is in den kerkeschemer tot het bewaren dier stemming bij machte. De oude lichter en het antieke doophek. Maar het licht, dat tusschen de pilaren en langs de gewelven boeit in mysterieuze kracht, spreekt van het leven, dat troost bij den somberen ernst, die een emotie van weemoed verwekt.

Kathedraal van Rotterdam.

Avondmaalsviering in den Dom te Utrecht.

Praalgraf van Engelbert II van Nassau in de kerk te Breda.
Te Deum.

Het is alles gewijde kunst.

Zowel harmoniërend met de sfeer van Wonderdokter en Jonkvrouwe Ottelijne, — als met zoo menig andere omgeving in de boeken van zijn vrouw geteekend, vol ernst, die somber stemmen zou, als niet speelde tusschen de schaduwen door het licht des levens, dat uw hart vervult met blijheid.

A. L. v. H.

VARIA.

Lauweren.

Wie lauweren voor zijn slapen zoekt,
Vrage eerst, of 't loont;
Op honderd, als „mislukt” geboekt,
Vindt ge één gekroond.

A. J. H.

EEN STORMKONING.

Hoog tegen de steile kust op, dikwijls in een boom, die worstelt om te leven en te groeien, daar bouwt de zwarte zeemeeuw zijn rusteloos nest van wat de zee op het rotsige strand heeft geworpen. In ons land komt hij zelden voor, meer in Noorwegen en Zweden, ook in Denemarken, de zwarte meeuw, wiens lichaam ten deele ook nog wel wit is, maar die zijn naam dankt aan de kleur van kop en rug en vleugels.

Die vleugels, die benijdbare meeuwenvleugels! Wat zijn ze lang, en wat hebben ze een kracht! Wat zweeft het dier er gemakkelijk mee boven het water, met scherp oog starend naar wat goed tot spijs is, even stilhoudend en dan plotseling neerschietend om de prooi te grijpen. En dan hoog zich verheffend in de lucht, en met machtigen vleugelslag voortsnellend, of zich latende drijven. Onbekommerd om den storm, er tegen in omhoog gaand, alsof de storm de dienstknecht is van hem, den stormkoning.

A. L.

